

UNIVERSITATEA
LUCIAN BLAGA
— DIN SIBIU —

Școala doctorală de Filologie și Istorie

Domeniul de doctorat: ISTORIE

TEZĂ DE DOCTORAT

*Căminele culturale din România comunistă –
între propaganda politică și propaganda culturală.
Studiu de caz Oltenia: 1948-1965*

REZUMAT

Doctorand:
Răzvan POPA

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. habil. Sorin RADU

SUMAR

Prezenta lucrare urmărește publicarea rezultatelor cercetării doctorale începută în anul 2016, având titlul *Căminele culturale din România comunistă – între propaganda politică și propaganda culturală. Studiu de caz Oltenia: 1948-1965*.

Cercetarea a căutat să ofere informații noi despre rolul căminului cultural din România, în cadrul aparatului de propagandă comunist, pornind de la ipoteza că în țara noastră comuniștii au implementat un model sovietic pentru căminul cultural, prin care aceștia au îmbinat cu bună știință, fără o demarcare clară, munca de propagandă politică cu munca educativ-culturală, spre a deservi intereselor propagandistice ale regimului. Instituția căminului cultural în România a fost subiectul unor cercetări anterioare, însă, în marea lor majoritate, acestea au fost axate pe perioada interbelică. De asemenea, propaganda a fost un subiect prezent în istoriografia românească, dar de cele mai multe ori a fost tratată doar din punct de vedere instituțional, fără a se prezenta segmente de nișă din cadrul vastului aparat propagandistic implementat de regimul comunist în țara noastră.

Lucrarea are ca subiect central evoluția căminelor culturale din România în perioada primelor decenii postbelice, în care acestea au devenit instrumente integrate în sistemul de propagandă comunist, după un model importat din Uniunea Sovietică, studiul de caz fiind axat pe căminele din regiunea istorică Oltenia între 1948 și 1965. Introducerea lucrării conține aspecte referitoare la stadiul actual al cercetării căminelor culturale în istoriografie, motivele care au dus la alegerea temei și a titlului, ipoteza de cercetare, sursele de informare folosite, prezentarea planului de lucru ales și câteva considerații asupra obiectivelor atinse și a perspectivelor de cercetare.

Capitolul I al lucrării, cu titlul *Introducere în cercetarea căminelor culturale*, conține un studiu introductiv sumar despre definiția, istoricul, clasificarea, metodele și mijloacele folosite de propagandă, respectiv o prezentare a imaginii generale a căminelor culturale din Europa, axată cu precădere pe modelul sovietic, având ca reper cum, când, unde și ce activități au avut aceste instituții. Alegerea structurii acestui capitol a fost

generată de nevoia de a familiariza cititorul cu domeniul propagandei și al cercetării căminelor culturale din Europa și din țara noastră.

Partea principală a capitolului este dată de descrierea activității căminelor din România în perioada interbelică sub egida ideilor susținute de sociologul Dimitrie Gusti, promotorul acestora în țara noastră. Alegerea temei a fost dată de dorința de a expune situația căminelor culturale din România înainte de preluarea puterii de către comuniști

Capitolul al II-lea, cu titlul *Căminul cultural din România în perioada comunistă*, este principalul capitol al lucrării și conține o prezentare de ansamblu a activității căminelor culturale din România comunistă, axându-se în special pe primele două decenii ale regimului. Acesta este structurat pe analiza unor aspecte referitoare la sediul și dotarea materială a căminelor, încadrarea instituțională, structura personalului care activa în cadrul acestora, formarea și îndrumarea personalului, principalele activități generate de cămine sub egida muncii duale cerută de propaganda culturală și politică, aspecte referitoare la evoluția, apogeul și decăderea căminelor de-a lungul regimului. Pentru a înțelege evoluția acestor instituții în România, deși nu era subiectul central al cercetării, am ales ca în partea finală a acestui capitol să prezentăm evoluția căminelor culturale românești și după 1970, o perioadă de declin care s-a perpetuat și după revenirea la regimul democratic începând cu 1990.

Ultimul capitol, intitulat *Căminele culturale din Oltenia*, prezintă studiul de caz al cercetării, axat pe o analiză a căminelor din această regiune, după o structură asemănătoare capitolului al II-lea. Acest capitol final al lucrării s-a dorit a fi o analiză din teren care să aducă informații suplimentare, pentru a vedea modul în care au evoluat la nivel local căminele în comunism încercând să răspundem la întrebarea dacă evoluția generală a acestei instituții de cultură în România s-a regăsit sau nu și într-un areal istoric și geografic mai redus.

Concluziile lucrării au prezentat sintetic rezultatele cercetării și au validat ipoteza care a stat la baza studiului. Acestea au evidențiat faptul că în România comunistă și implicit în Oltenia, instituția căminului a depus o muncă duală, fără o delimitare precisă, cuprinsă între latura culturală și cea de propagandă, servind interesele aparatului propagandistic comunist, în special în primele două decenii ale regimului, perioada de maximă dezvoltare a căminelor culturale. Ipoteza cercetării noastre a fost dată de

căutarea răspunsului la întrebarea: „A avut căminul cultural din România comunistă un rol, o evoluție și o activitate asemănătoare cu cea din URSS?”. Această întrebare a generat câteva necunoscute, oferind deja o serie de repere acestei cercetări: „Cum a apărut inițial căminul cultural în România?”; „Cui se adresa căminul?”; „Era necesară prezența acestei instituții în mediul rural românesc?”; „Ce activități a realizat căminul cultural în timpul regimului comunist?”; „Care era rolul exact al căminului în aparatul de propagandă?”; „Cum a evoluat de-a lungul regimului această instituție?”; „În ce stadiu se mai găsește căminul cultural în prezent?”, „Cine erau și ce pregătire aveau cei care activau la cămine?”. Lectura concluziilor evidențiază faptul că prezenta lucrare a identificat răspunsuri la majoritatea întrebărilor inițiale care au stat la baza cercetării: căminul cultural a fost o instituție culturală de masă folosită de comuniști cu un rol dublu, fără o delimitare precisă, îmbinând munca cultural-educativă cu cea politică, în interesul regimului, perioada de apogeu a activității căminelor fiind primele două decenii ale dictaturii comuniste în țara noastră. Finalul lucrării conține o serie de anexe, sursele și izvoarele de informare folosite în redactarea lucrării, grupate pe categorii: izvoare de arhivă, periodice, instrumente de cercetare, interviuri și bibliografia selectivă completată și de alte surse de informare, precum acte normative.

Putem afirma că instituția căminului cultural din zona Olteniei în particular, dar și a României în general, a avut patru etape distincte în existența sa de-a lungul unui secol. Perioada de început a fost reprezentată de căminul gustian interbelic, o perioadă de căutare a unui mod de lucru care să prindă în mediul rural românesc. A doua etapă din 1948 și până în 1965-1968 a fost ceea ce putem numi apogeul activității căminelor culturale românești, când regimul comunist a susținut în mod intens activitatea acestei instituții cu scopul de a avea prin intermediul căminului un instrument de promovare al propagandei prin ceea ce s-a numit în epocă, după model sovietic, iluminarea culturală a satelor. Etapa a treia în evoluția căminelor din România a început în perioada 1968-1974 și s-a terminat în 1989. Putem vorbi despre un declin survenit din lipsa de interes a regimului față de această instituție culturală, coroborat cu o perioadă de restricții economice majore care au influențat și evoluția așezămintelor culturale. Ultima etapă în existența căminelor românești a fost cea de după 1990 și până în prezent, când majoritatea căminelor s-au închis. În ultimii 34 de ani, căminul cultural a rămas în cele

mai multe cazuri un simplu sediu în patrimoniul administrativ al Consiliilor Locale, fără nici o activitate culturală. În prezent, mai ales căminele reabilitate (o cincime din numărul total existente) sunt edificii polivalente, care găzduiesc activități ocazionale din aria culturală și artistică, serbări școlare, ședințe de Consiliu Local sau evenimente private precum nunți ori botezuri, fiind un spațiu asemănător centrelor comunitare britanice, spații multifuncționale care deservește comunitatea locală.

În concluzie, perioada de maximă dezvoltare a căminelor culturale în România a fost dată de prima jumătate a regimului comunist instaurat pe deplin începând cu 1948. După un model sovietic, comuniștii români au îmbinat sub egida instituției căminului, munca educativ-culturală cu munca politică de propagandă. În mod intenționat, în cele mai multe cazuri, granița dintre cele două domenii a fost una inexistentă sau insesizabilă, fapt care a dus la integrarea deplină a căminului cultural în vastul aparat de propagandă comunist, denaturându-se latura culturală a acestuia, îndeosebi în primele două decenii ale regimului.

Prezenta lucrare și-a propus să completeze un gol atât în studiul evoluției istorice a căminului cultural, cât și în studiul propagandei comuniste. În ciuda unei largi răspândiri la nivel național, căminele au fost foarte puțin studiate pentru perioada regimului, deși primele două decenii ale comunismului în România au coincis cu perioada de apogeu a activității căminelor culturale românești.

Cercetarea noastră s-a dorit un instrument de informare pentru istoria evoluției căminului cultural în România (în special pentru perioada comunistă), cât și pentru studiul unui segment din vasta temă a propagandei instituționalizate, ca politică de stat specifică comunismului.

În viitor, în contextul identificării unor noi surse de informare, subiectul poate să fie dezvoltat de cercetări ulterioare.

CUVINTE CHEIE

Cămine culturale, propagandă, activitate culturală, regim comunist, Partidul Comunist Român, Fundația Culturală Regală, Secția de Propagandă și Agitație, Dimitrie Gusti, Serviciul Social, propagandist, agitator, lector, tipuri de propagandă, metode și mijloace de propagandă, formarea activiștilor, Oltenia, cercuri culturale sătești, Direcția Așezămintelor Culturale, *Îndrumătorul Cultural*, *Călăuza Bibliotecarului*.

CUPRINS

INTRODUCERE.....	9
CAPITOLUL I: INTRODUCERE ÎN CERCETAREA CĂMINELOR CULTURALE.....	28
1.1 Propaganda: definiție, scurt istoric și clasificare.....	28
1.1.1 Conceptul de propagandă în viziunea cercetătorilor.....	28
1.1.2 Scurt istoric al propagandei.....	36
1.1.3 Clasificarea propagandei după forma de manifestare și comunicare.....	40
1.1.4 Metode, mijloace și materiale de propagandă.....	45
1.2 Instituția căminului cultural în Europa.....	55
1.2.1 Apariția și dezvoltarea căminelor culturale în Europa. Marea Britanie.....	55
1.2.2 Modele de cămine culturale în Europa.....	58
1.3 Căminul cultural sovietic, model pentru statele comuniste.....	63
1.3.1 Cluburile culturale din URSS de la stalinismul interbelic la perestroika.....	63
1.3.2 Studiu de caz: Un club cultural sovietic din Republica Socialistă Sovietică Moldovenească (RSSM).....	70
1.4 Căminul cultural în statele socialiste est europene.....	75
1.4.1 Polonia și Ungaria.....	75
1.4.2 Iugoslavia Federală.....	79
1.5 Primele instituții culturale de masă din spațiul românesc înainte de 1918.....	82
1.5.1 ASTRA și “Societățile culturale” din Vechiul Regat.....	82
1.5.2 Spiru Haret și cercurile culturale șătești.....	84
1.6 Organizarea căminului cultural interbelic: 1921-1938.....	92
1.6.1 Fundația Culturală Regală și Serviciul Social.....	93
1.6.2 Structura și organizarea căminului cultural interbelic.....	99
1.7 Activitatea căminelor culturale interbelice.....	105
1.7.1 Activități pentru „cultura minții”.....	106

1.7.2 Activități pentru „cultura sănătății trupului”.....	108
1.7.3 Activități pentru “cultura sufletului”.....	112
1.7.4 Activități pentru “cultura muncii”.....	114
1.8 Căminele culturale în perioada monarhiei autoritare și a războiului (1938-1945).....	116
1.8.1 Propaganda pentru „rege, neam și țară”.....	117
1.8.2 Căminul cultural în Al Doilea Război Mondial.....	123

CAPITOLUL II: CĂMINUL CULTURAL DIN ROMÂNIA ÎN PERIOADA COMUNISTĂ.....131

2.1 Căminul cultural în primele două decenii ale regimului.....	131
2.1.1 Apartenența instituțională a căminelor culturale.....	131
2.1.2 Personalul căminului cultural.....	139
2.1.3 Pregătirea activiștilor căminelor culturale.....	154
2.1.4 Activități cultural-educative.....	161
2.1.5 Activități artistice.....	171
2.1.6 Munca propagandistică și politică.....	179
2.1.7 Activități diverse recreaționale.....	198
2.1.8 Cinema la căminul cultural.....	204
2.2 Evoluția rețelei de cămine culturale, sediu și buget.....	210
2.2.1 Rețeaua și sediul căminelor culturale.....	210
2.2.2 Bugetul căminului cultural comunist.....	215
2.3 Publicații de presă pentru activiștii căminelor culturale.....	217
2.3.1 Îndrumătorul Cultural.....	217
2.3.2 Alte publicații pentru activiștii căminelor culturale.....	220
2.4 Decăderea căminului cultural după 1968.....	225
2.4.1 Căminele în ultimele două decenii ale comunismului.....	225
2.4.2 Căminul cultural după 1990.....	233

CAPITOLUL III: CĂMINELE CULTURALE DIN OLTENIA.....238

3.1 Încadrarea instituțională la nivel local și regional.....	238
--	------------

3.1.1 Căminul cultural și Sfatul Popular.....	238
3.1.2 Căminul cultural și forurile local-regionale de propagandă și cultură.....	242
3.2 Rețeaua de cămine culturale din Oltenia.....	245
3.2.1 Sediile căminelor culturale la începutul regimului comunist.....	246
3.2.2 Modernizarea rețelei de cămine culturale.....	249
3.3 Personalul căminelor culturale din Oltenia.....	252
3.3.1 Pregătirea și apartenența politică a cadrelor.....	252
3.3.2 Organigrama de funcții a căminelor: personalul de conducere și execuție.....	258
3.4 Principalele activități ale căminelor culturale din Oltenia.....	262
3.4.1 Munca de propagandă politică.....	262
3.4.2 Munca educativ-culturală.....	276
3.4.3 Activitatea artistică	291
3.4.4 Activitatea sportivă.....	300
3.4.5 Activități recreative la căminele culturale.....	303
3.4.6 Caravana cinematografică în căminele culturale din Oltenia.....	309
3.5 Bugetul căminelor culturale din Oltenia.....	313
4.5.1 Finanțarea de la bugetul de stat.....	313
3.5.2 Autofinanțarea.....	316
3.6 Declinul căminelor culturale oltenești.....	318
3.6.1 Căminele culturale din Oltenia după 1965.....	319
3.6.2 Căminele culturale din Oltenia după revenirea la democrație.....	323
CONCLUZII.....	328
BIBLIOGRAFIE.....	344

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

I. Surse inedite:

1. Surse de arhivă

SANIC

fond Secția de Propagandă și Agitație (SPA).

fond Comitetul Central (CC) – Cancelarie.

fond Ministerul Propagandei.

fond Ministerul Artelor și Informației.

fond Ministerul Culturii Naționale.

fond Secția de Propagandă și Agitație – Anexe.

fond Fundația Culturală Regală.

fond Casa Școalelor și Culturii Poporului.

SJAN Vâlcea

fond Căminul cultural județean.

fond PCR comitetul raional Drăgășani.

fond PCR Sfatul popular raional Băbeni.

fond ARLUS Organizația județeană Vâlcea.

fond PCR Comitetul județean Vâlcea.

fond Căminul cultural Ana Ipătescu Titești.

fond Căminul cultural Bunești.

fond Căminul cultural Corbi.

fond Căminul cultural Jiblea.

fond Căminul cultural Nicolae Bălcescu.

fond Căminul cultural Milcoiu.

fond Căminul cultural Otetelișu.

fond Căminul cultural Stolniceni.

fond Căminul cultural Simnic.

fond Căminul cultural Titești.

fond Căminul cultural Teiu.
fond Căminul cultural Galicea.
fond Căminul cultural Dăești.
fond Căminul cultural Goranu.
fond Căminul cultural Șirineasa.

SJAN Olt

fond Căminul Cultural Județean Olt.
fond PCR Comitetul județean Olt.
fond Sfatul popular raional Balș.
fond Sfatul popular raional Caracal.
fond Sfatul popular raional Drăgănești Olt.
fond Căminul cultural Milcov.
fond Căminul cultural Țimpeni.
fond Căminul cultural Brâncoveni.
fond Căminul cultural Clocociov.
fond Căminul cultural Pleșoiu.
fond Căminul cultural Doba.
fond Căminul cultural Dioști.

SJAN Dolj

fond Prefectura Dolj - Secția Artă și Cultură.
fond UTC - comitetul județean Dolj.
fond Primăria Breasta.
fond Primăria Cetate.
fond Primăria Maglavit.
fond Sfatul raional Calafat.

SJAN Mehedinți

fond Căminul cultural județean Mehedinți.
fond Organizația ARLUS Mehedinți.

fond PCR - Comitetul județean Mehedinți, PCR - Secția de Propagandă și Agitație raională Mehedinți.

SJAN Gorj

fond Prefectura Gorj.

fond Sfatul popular al raionului Gilort.

fond Sfatul popular al raionului Novaci.

fond Sfatul popular al raionului Târgu Jiu.

fond Primăria Cătunele.

fond Primăria Novaci.

fond Primăria Slăvuța.

fond Primăria Poiana de Sus.

Arhiva Casei de Cultură Cahul, Republica Moldova

fond 252.

fond 262.

fond 263.

fond 292.

Arhiva Primăriei Amărăști, județul Vâlcea

fond Secția Administrativ.

Arhiva Primăriei Glăvile, județul Vâlcea

fond Secția Cultură și Învățământ.

2. Interviuri.

Interviu, B. I., bărbat, 79, profesor, comuna Amărăști, județ Vâlcea, 12 martie 2020.

Interviu G.B., bărbat, 82 ani, învățător, comuna Glăvile, județ Vâlcea, 29.08.2019.

Interviu Burda Anton, bărbat, 74, cadru didactic, comuna Amărăști, județ Vâlcea, 07.08.2019.

Interviu, I. S., bărbat, 65 ani, muncitor, interviu 22.08.2020, oraș Drăgășani, județ Vâlcea.

Interviu I. N., bărbat, 61 ani, bucătar, Braşov, 06.09.2019.

Interviu C.G., bărbat, 71, învăţător, comuna Glăvile, judeţul Vâlcea, 20.08.2018.

Interviu Dobriţoiu Ionel, bărbat, 69, cadru didactic, comuna Amărăşti, judeţ Vâlcea, 11.08.2019.

Interviu V.B, bărbat, 86, asistent medical, Olteanca, jud. Vâlcea, dată interviu 11.03.2021.

Interviu Bădiţă Victor, bărbat, 84, cadru medical, comuna Glăvile, judeţul Vâlcea, 10.09.2019.

Interviu Bădiţă Aneta, femeie, 79, cadru didactic, comuna Amărăşti, judeţ Vâlcea, 15.07.2019.

Interviu, Mereşescu Liviu, bărbat, 59 ani, gestoriar comerţ, fost organizator de discotecă în comuna Găneasa, judeţul Olt, 20.10.2020.

Interviu, A. B, bărbat, 52 ani, cadru militar, fost organizator de discotecă în comuna vâlceană Glăvile, domiciliu actual, Braşov, 22.08.2019.

Interviu Turcu Ovidiu, bărbat, 46, mecanic, comuna Glăvile, judeţ Vâlcea, 19.08.2019.

Interviu Bădiţă Adelian, bărbat, 51, medic, oraş Baia Mare, judeţ Maramureş, 22.04.2019.

Interviu Vasile Tomazian, bărbat, 76, învăţător, comuna Dejeşti, judeţ Olt, 19.09.2019.

Interviu Ochea Sabina, femeie, 83, profesor, oraş Râmnicu Vâlcea, judeţ Vâlcea, 07.07.2019.

II. Surse edite:

1 Volume publicate şi instrumente de cercetare

- ***, *Despre agitaţia vizuală*, Editura PMR, Bucureşti, 1950.
- ***, *Despre arta agitatorului de a vorbi cu masele*, Ed. Politică, Bucureşti, 1960.
- ***, *Leccióni pentru agitatori*, Ed. Intreprinderea Poligrafică Unirea, Cluj Napoca, 1960.
- ***, *În ajutorul activistului*, Ed. Intreprinderea Poligrafică Apărătorii Patriei, Bucureşti, 1960.
- ***, *Despre arta agitatorului de a vorbi cu masele*, Ed. Politică, Bucureşti, 1960.
- ***, *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române. Ediţie revăzută şi adăugită*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2016.
- ***, *Dicţionarul Enciclopedic al României*, Ed. Academiei, Bucureşti, 2009.
- ***, *Mică enciclopedie de politologie*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

***, *Anuarul statistic al Republicii Populare Române 1957*, Editura Științifică, București, 1957.

***, *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România 1977*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1977.

***, *Anuarul statistic al României 1991*, Direcția Națională de Statistică, București, 1991.

***, *Anuarul statistic al României:2007*, Ed. Institutul Național de Statistică, București, 2008

***, *A patra expoziție a Fundației Culturale Regale*, Ed. Fundației Culturale Regale, București, 1938.

***, *Căminul cultural. Întocmire și funcționare*, Ed. Fundației Culturale Regale, București, 1939.

***, *Cartea echipelor: Despre munca la sate a căminelor culturale și a echipelor studențești*, Editura Fundației Culturale Regale, București, 1940.

***, *România: un secol de istorie – date statistice*, Ed. Institutului Național de Statistică, București, 2018.

Comitetul Regional Cluj, *Lecții pentru agitatori*, Editura PMR, Cluj, 1960.

Manuilă, Sabin, *Populația actuală a României*, Publicațiile Direcțiunii Recensământului General al României, București, 1931.

Raspuns Oficial, *Institutul Național de Statistică* din data de 21.02.2020, în baza legii 544/2001.

2 Acte normative

Buletinul Oficial, *HCM nr. 399/1950*, partea I, nr. 35, București, 14 aprilie 1950.

Buletinul Oficial, *Legea 5/1950 pentru regionalizarea României*, nr. 1, București, 10 ianuarie 1950.

Buletinul Oficial, *HCM nr. 147/26.01.1952*, , nr. 7, București, 26 ianuarie 1952.

Buletinul Oficial, *Legea 417/1962*, nr. 14, București, 9 iunie 1962.

Buletinul Oficial, *Legea 27/1962*, nr. 114, București, 28 decembrie 1962.

Buletinul Oficial, *Lege 27/1967*, nr. 114, București, 29 decembrie 1967.

Buletinul Oficial, *Decret Lege 301/1971*, nr. 108, București, 21 septembrie 1971.

Buletinul Oficial, *Decretul Lege 703/1973*, nr. 2, București, 4 ianuarie 1974.

Buletinul Oficial, *Legea 57/1974*, nr. 133, București, 1 noiembrie 1974.

Buletinul Oficial, *Legea 26/1974*, republicată 1977, nr. 140, București, 28 decembrie 1977.

Monitorul Oficial, *Legea 69/1991*, Legea Administrației Publice, nr. 238, București, 28 noiembrie 1991.

Monitorul Oficial, *Lege 215/2001*, Legea administrației publice locale, nr. 204, București, 23 martie 2001.

Monitorul Oficial, *Legea 292/2003*, nr. 473, București, 2 iulie 2003.

Monitorul Oficial, *Ordonanța de Urgență 118/2006*, actualizată, nr. 351, București, 23 mai 2007.

Consiliul Local Vișina, *Hotărârea 65/2016*, comuna Vișina, județ Olt, 2016.

3. Periodice

Îndrumătorul Cultural, București, 1948-1980.

Cântarea României, București, 1981-1989.

Călăuza Bibliotecarului, București, 1948-1973.

Munca de Partid, București, 1989.

Albina, București, 1897-1898.

Curentul, București, 1938-1939.

Universul, București, 1938-1939.

Flacăra, București, 1970.

Suplimentul de Cultură, Iași, 2007.

Dilema Veche, București, 2007.

Gazeta de Sud, Craiova, 2003- 2020.

România Liberă, București, 2014.

Tribuna Vâlceană, Râmnicu Vâlcea, 2019.

Arena Vâlceană, Râmnicu Vâlcea, 2018.

Curierul de Râmnic, Râmnicu Vâlcea, 2010.

Ziarul de Olt, Slatina, 2016.

Evenimentul de Olt, Slatina, 2019.

Expresul de Gorj, Târgu Jiu, 2018.

Cuvântul Liber, Craiova, 2011.

4. Surse online:

Revista Transilvania a asociației culturale ASTRA Sibiu 1868-1946,

<http://documente.bcucIuj.ro/web/bibdigit/periodice/transilvania/> .

Buletin Eugenic și Politic, nr. 1-2, ed. Astra, Cluj Napoca, februarie 1939,

<http://documente.bcucIuj.ro/web/bibdigit/periodice/buletineugenicisibiopolitic/1939> .

Misiunea Ministerului Culturii al Federației Ruse, <https://culture.gov.ru/en/> .

Website ziar online *Ziua de Azi*, <https://ziuadeazi.md> .

Hai la căminul cultural!, reportaj în arhiva online a Televiziunii Române,

<https://www.tvrplus.ro/emisiuni/adev%C4%83ruri-despre-trecut-49-0> .

Text Ordonanța de Urgență 118/2006, Centrul Județean de Cultură Arad,

https://www.ccja.ro/pdf/c_OUG_118_06.pdf .

- *Creșterea calității vieții din mediul rural și mic urban din perspectiva serviciilor, website Ministerul Culturii și Cultelor*, , <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/PPP-CulturaRurala-2007-07-12.pdf> .

- *Revitalizarea vieții culturale în mediul rural și rolul căminelor*, Senatul României, <https://www.senat.ro/PDFIntrebari/R%20LA%203%2004%20LUNGU%20D%20225.pdf>.

- *Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022*, Ministerul Culturii, http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf .

- *Proiecte așezăminte culturale*, web site Compania Națională de Investiții, <https://www.cni.ro/proiecte/proiecte#> .

- *Biblioteci Vâlcene*, pagina web: <https://bibliotecivalcene.blogspot.com/p/biblioteci.html>

- *Cămin nou în comuna Berlești de Gorj*, Ziarul Online Știrea de Gorj, <https://www.sgorj.ro/camin-cultural-demolat-si-reconstruit-de-la-zero/> .

- Comunicat Oficial al Companiei Naționale de Investiții, <https://www.mdrap.ro/comunicare/presa/comunicate/cni-a-modernizat-un-nou-camin-cultural-in-judetul-valcea> .

- Reabilitare cămin cultural, web site Primăria Padeș, <http://www.primariapades.ro/reabilitare-si-modernizare-camin-cultural-sat-closani.html> .

- *Noutăți: Reabilitarea căminului cultural*, web site al Primăriei Căzânești, http://www.primariacazanesti.ro/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=5&Itemid=25&lang.

III. Lucrări generale

- ***, *Istoria Românilor. Volumul VIII. România reîntregită: 1918-1940*, Ed. Academiei Românie, București, 2003.
- Achim, Ioan, *Dicționar politic*, Ed. Politică, București, 1975.
- Adăniloiaie, Nichita, *Învățătorii, luminători ai satelor. 1848-1918*, Ed. Fundației Culturale Dimitrie Bolintineanu, București, 2002.
- Anghel, Manolache, Gheorghe Pârnuță, Gheorghe, *Istoria învățământului din România*, vol. II, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1993.
- Alexandrescu, Horia, *Olimpiada californiană*, Editura Sport-Turism, București, 1985.
- Arădăvoaie, Gheorghe, *Metodica propagandei politice. Studii. Sinteze. Experițe*, Ed. Militară, București, 1987.
- Arnaud, Pierre Riordan, James, *Sport and International Politics. The Impact of Fascism and Communism on Sport*, Ed. Routledge, Londra, 1998.
- Le Bon, Gustave, *Psihologia mulțimilor*, (traducere), Ed. Antet, București, 2012.
- Corbu, Constantin, *Rolul țărănimii în istoria României (secolul XIX)*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- Clark, Roland, *European fascists and local activists: Romania's Legion of the Archangel Michael (1922-1938)*, PhD thesis, University of Pittsburgh, 2012.
- Clark, Roland, *Sfântă tinerețe legionară. Activismul fascist în România interbelică*, Ed. Polirom, Iași, 2015.
- Codreanu, Corneliu Zelea, *Din luptele tineretului român (1919-1938)*, Ed. Fundației Bunavestire, Iași, 1993 (retipărire).
- Denize, Eugen, *Propaganda comunistă în România (1948-1953)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011.
- Denize, Eugen; Măță, Cezar, *România comunistă. Statul și propaganda (1948-1953)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005.
- Dima, Romulus, *Organizarea politică a țărănimii (sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX)*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985.
- Domenach, Jean Marie, *Propaganda politică*, (traducere), Ed. Institutului European, Iași, 2004.

Dumitrașcu, Gheorghe, *Haretismul în actualitate, vol. II: Haretismul în cultura română*, Ed. Fântâna lui Manole, Râmnicu Vâlcea, 2008.

Ellul, Jacques *Propaganda: The Formation of Men's Attitude*, Ed. Random House Publishing, New York, 1967.

Ellul, Jacques, *Histoire de la propagande*, Ed. Presses Universitaire de France, Paris, 1967.

Fitzpatrick, Sheila, *The Cultural Front. Power and Culture in Revolutionary Russia*, Ed. Cornell, London, 1992

Giurăscu, Dinu C. (coord.), *Istoria Românilor*, Vol. X, Ed. Enciclopedică, București, 2013.

Grant, Bruce, *In the Soviet House of Culture: a Century of Perestroikas*, Ed. Princeton University Press, New Jersey, 1995.

de Grazia, Victoria, *The Culture of Consent: Mass Organization of Leisure in Fascist Italy*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1981.

Gusti, Dimitrie, *Opere, vol. III. Texte stabilite, comentarii, note de Ovidiu Bădina*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970.

Gusti, Dimitrie, *Micul îndrumător pentru munca culturală la sate*, Ed. Fundației Culturale Regale, București, 1935.

Gusti, Dimtrie, *Opere, vol. IV*, Ed. Academiei, București, 1970.

Gusti, Dimitrie, *Principiile și scopurile Serviciului Social*, Ed. Fundației Culturale Regale, București, 1939.

Gusti, Dimitrie, *Cartea Echipelor Studențești*, Ed. Fundației Culturale Regale, București, 1937.

Gligor, Onița, *Organizații profesionale ale cadrelor didactice din România. 1865-1944*, Ed. Politică, București, 1969.

Haret, Spiru, *Chestia țărănească*, Ed. Institutului de Arte Grafice Carol Gobl, București, 1905.

Haret, Spiru, *Operele lui Spiru Haret. Oficiale: 1901-1904. Ediție îngrijită și note de Constantin Schifirneț*, Vol. II, Ed. Comunicarea@ro, București, 2009.

Heinen, Georges, Chatelet, Francois, *Petite Encyclopedie Politique*, Ed. Le Souil, Paris, 1969.

- Hentea, Cătălin, *Propagandă fără frontiere*, Ed. Nemira, București, 2002.
- Iacob, Gheorghe, în *România în secolul XX. Politică și societate. Partea I*, Note de curs, Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2015.
- Ilie, Oana, *Propaganda politică. Tipologii și arii de manifestare (1945-1958)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014.
- Itu, Maria, *Forme instituționalizate de educație în România. 1859-1918*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
- Jinga, Ioan, *Cultura de masă*, Ed. Politică, București, 1975.
- Kariouk, Paul, *Arhitecture of Leisure: The Strategic Re-creation of Fascist Italy*, Ed. ACSA, London, 1998.
- Kemal, Karpat, *Turkey's politics: The transition to a Multi-Party System*, Ed. Princeton University Press, New Jersey, 2015.
- Kenez, Peter, *The Birth of Propaganda State. Soviet Methods of Mass Mobilization. 1917-1929*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1985.
- Kligman, Gail; Verdery, Katherine, *Taranii sub asediu. Colectivizarea agriculturii în Romania (1949-1962)*, Ed. Polirom, București, 2015.
- Lenin, Ilici Vladimir, *Opere alese*, Ed. Politică, București, 1970.
- Maciu, Mircea, *Interpretări. Din istoria sociologiei românești*, Ed. Junimea, București, 1980.
- Marriot, Paul, *Forgotten Resources? The role of community buildings in strengthening local communities*, Ed. York Publishing, York, 1997.
- Martin, Simon, *Football and fascism*, Ed. Berg, Oxford, 2004.
- Mangan, John, A. (editor), *The European Sports History Review*, vol. 5, *Militarism, Sport, Europe. War Without Weapons*, Ed. Frank Cass Publishers Ltd., Londra, 2003.
- Momoc, Antonio, *Capcanele politice ale sociologiei interbelice*, Ed. Curtea Veche, București, 2012.
- Morar Vulcu, Călin, „Limba de lemn și cercetarea istorică” în *Arhivele totalitarismului*, nr.3-4, București, 2004.
- Moga, Valer, în *Astra și societatea. 1918-1930*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2003.

- Mușat, Raluca, *Sociologists and the Transformation of the Peasantry in Romania 1925-1940*, Ed. University College of London Publishing, London, 2011.
- Neagoe, Stelian, *Triumful rațiunii împotriva violenței: viața universitară ieșană interbelică*, Ed. Junimea, Iași, 1977.
- Neagoe, Stelian, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1999*, ediția a doua, Ed. Machiavelli, București, 1999.
- Otto Habeck, Joachim, *Das kulturhaus in Russland*, Ed. Transcript Verlag, Bielefeld, 2014.
- Otto Habeck, Joachim; Donahoe, Brian (eds.), *Reconstructing the House of Culture*, Ed. Berghahn Books, New York, 2011.
- Pamfil, Matei, *Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura națională (1861–1950)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
- Petre, Dan, *Asociații, cluburi, ligi societăți. Dicționar cronologic*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983.
- Ponomarev, Bogdan, *Dicționar politic*, Ed. Politică, București, 1959.
- Preutu, Cristina, *Propaganda politică în România socialistă: practici instituționale și tehnici de comunicare (1965-1974)*, Ed. UAIC, Iași, 2017.
- Radu, Sorin, (coord.), *Învățământul de partid și școlile de cadre în România comunistă: context național și regional*, Editura UAIC, Iași, 2014.
- Rostaș, Zoltan, *Strada Latină nr. 8*, Ed. Curtea Veche, București, 2009.
- Rostaș, Zoltan, *Monografia ca utopie: interviuri cu Henri H. Stahl (1985-1987)*, Ed. Paideea, București, 2000.
- Rouquette, Michael Louis, *Despre cunoașterea maselor. Eseu despre psihologia politică*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
- Tismăneanu, Vladimir (ed), *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport Final*, Ed. Humanitas, București, 2007.
- Tămaș, Sergiu, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Ed. Academiei Române, București, 1993.
- Townley, Edward, *Mussolini and Italy*, Ed. Heninemann, Oxford, 2002.
- Troncotă, Tiberiu, *România Comunistă. Propagandă și cenzură*, Ed. Tritonic, București, 2006.

Thoveron, Gabriel, *Comunicarea politică azi*, (traducere), Ed. Antet, București, 1997.

Thomson, Oliver, *Easy Led. A History of Propaganda*, Ed. Routledge, London, 1999.

Taylor, Philip, *Munition of the mind. A History of Propaganda from Ancient World to the Present Day*, Ed Manchester University Press, Manchester, 2003.

Thom, Francois, *Limba de lemn*, Ed. Humanitas, București, 1993.

Saunders, Danny et alli, *Concepte fundamentale din științele comunicării și studii culturale*, Ed. Polirom, Iași, 2001.

Săgeată, Radu, *Modele de regionare politico-administrativă*, Editura Top Form, București, 2004.

Stahl, H., Henri, *Pentru sat*, Fundația Culturală Regală, București, 1939.

Stahl, H., Henri, *Din experiența echipelor studențești*, Fundația Culturală Regală, București, 1935.

Sandu, Dumitru, *Satul românesc între anii 1918 și 1944*, Editura Cronica, Iași, 1996.

Sandu, Dumitru, *Dezvoltare comunitară*, Ed. Polirom, Iași, 2005.

Scurtu, Ioan, *Istoria Contemporană a României. 1918-2005*, Ed. Fundației România de Măine, București, 2005.

Sdrobiș, Dragoș, *Limitele meritocrației într-o societate agrară*, Ed. Polirom, București, 2015.

Șerbu, Ion, „Căminul cultural creștin” în *Înfrățirea Românească*, *Organ al „Ligii Apărării Naționale Creștine*, , nr. 5, 15 ianuarie 1927.

Tarle, Evgheni, Napoleon, Ed. Pentru Literatură Universală, București, 1964.

Taylor, Cory, *How Hitler was Made*, Ed. Prometheus, New York, 2018.

Vasile, Cristian, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu Dej*, Ed. Humanitas, București, 2011.

Verdery, Khaterine, *National Ideology Under Socialism. Identity and cultural politics in Ceaușescu's Romania*, University of California Press, Berkeley, California, 1995.

Volgyes, Ivan, *Political socialization in Eastern Europe*, Ed. Praeger, New York, 1975.

Vigilante, Elena, *Opera nazionale dopolavoro. Tempo libero dei lavoratori, assistenza e regime fascista. 1925-1943*, Ed. Il Mulino, Bologna, 2014.

Ulam, Adam, *The Bolsheviks. The Intellectual and Political History of the Triumph of Communism in Russia*, Ed. Harvard University Press, Londra, 1998.

White, Anna, *De-Stalinization and the House of Culture*, Ed. Routledge, London, 1990.

Young, A.F., Ashton, E.T., *British Social Work in the nineteenth century*, Ed. Routledge, London, 1956.

IV. Lucrări, studii și cercetări de specialitate:

Alistar, Didi, „Activitatea culturală a învățătorilor și a preoților din mediul sătesc băcăuan în primele cinci decenii ale secolului al XX-lea. Căminele culturale” în *Carpica*, nr. 30, Bacău, 2001.

Abraham, Florin, „Studiu de caz privind propaganda pro colectivizare în comuna Someș-Odorhei” în *Sovietizarea în nord vestul României. 1944-1950*, Ed. Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1996.

Asandului, Gheorghe, „Învățământul de partid în România comunistă. De la universitatea muncitorească la Școala Superioară de partid Ștefan Gheorghiu (1945-1966)”, în *Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol*, nr. XLIX, Iași, 2012.

Asandului, Gabriel, „Școlile de cadre ale PCR din teritoriu în primii ani postbelici (1948-1958)”, în Sorin Radu (coord.), *Învățământul de partid și școlile de cadre în România comunistă*, Editura UAIC, Iași, 2014.

Bauer, Markus, „Răscoala: the last peasants revolt”, în *History Today*, vol. 60, septembrie 2010, London.

Cernenchi, Eugen; Pintili Ecaterina, „Viața culturală a localităților române interbelice. Studiu de caz: căminul cultural Luceafărul, comuna Văleni, jud. Cahul (1937-1939)” în *Patrimoniul național și universal: dialog istoric. Materialele Conferinței*, Ed. Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, 2014.

Ceașescu, Nicolae „Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii” în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Rapoarte, cuvântări, articole*, Vol. VI, Ed. Politică, București, 1972.

Corneșanu, Tiberiu, „Profesorul Dimitrie Gusti, întemeietorul sociologiei sportive românești”, în revista *Educație Fizică și Sport*, nr. 1, București, ianuarie 1970.

Cucu, Vasile, „Trăsăturile specifice procesului de urbanizare în România socialistă” în *Revista Economică*, nr. 9/1974.

- Diac, Cristina, „Instituția cenzurii în România obsedantului deceniu, 1949-1958”, în *Arhivele totalitarismului*, nr. 1-2, București, 2006.
- Diac, Cristina, „Comitetul Așezămintelor Culturale”, în Dan Cătănuș (coord.), *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Instituții de partid, de stat, obștești și cooperatiste*, Ed. Institutului Național pentru Studiarea Totalitarismului, București, 2012.
- Dobrincu, Dorin, „Dinamica represiunii comuniste contra țărănimii din România (1951-1959)” în *Arhiva Istorică a României*, serie nouă, vol. I, nr. 2, București, 2004.
- Diaconescu, Sanda, „Drăgoești - satul martir”, în *Memoria*, nr. 7., București, 1992.
- Erdei, Ildiko „Consumer Culture in Socialist Yugoslavia to Post-Socialist Serbia. Movements and Moments” în Krasteva, Evgenia (eds), *Approaching Consumer Culture*, Ed. Springer Nature, Cham, Elveția ,2015.
- Godechot, Jaques, „La Propagande” în *Annales. Economie, Societe, Civilisation*, Paris, nr. 7/1952.
- Gruber, Karl Heinz, „Higher Education and the State in Austria: an historical and institutional approach” în *European Journal of Education*, Vol. 17, nr. 3, Hanover, 1982.
- Gusti, Dimitrie „Învățăminte și perspective din munca echipelor studențești” în *Sociologie Românească*, nr. 2, București, 1936.
- Hîmpa, Laura Rodica, „Din activitatea Fundației Culturale Regale „Principele Carol” 1922-1948. Documente de Arhivă. II” în *Studii de Biblioteconomie și Știința Informării*, vol. 18, Ed. Universitară București, 2014.
- Herseni, Traian, *Expoziția de lucru a Echipelor Regale Studențești*, în „Sociologie Românească”, anul I, nr. 1, ianuarie 1936.
- Hoffer, Charles „A Sociological Analysis of Propaganda” în *Social Forces*, nr. 4/1945.
- Mușat, Raluca, , “Transforming Village Culture: Village Halls and Cultural Centres in the Nineteenth and Twentieth Century”, în *Rural History 2013. International Conference of the European Rural History Organisation. Conference Programme. Abstracts of all Panels and Papers*, Ed. UniS, Berna, 2013.
- Petrescu, Dragoș, „Fundația Culturală Regală „Principele Carol” (1921-1940)”, în *Carpica*, nr. 29, Bacău, 2000.

Popa, Răzvan, „The communist village hall between political propaganda and cultural work. Research project” în *Bulletin of Transilvania University of Braşov, Series VII: Social Sciences & Law*, vol. 10, nr. 1, Braşov, 2017.

Popa, Răzvan, „Activitatea căminului cultural în România comunistă: între propaganda politică și munca cultural educativă (1948-1965)” în *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*, vol. XVI, Sibiu, 2019.

Popa, Răzvan, „Căminul cultural românesc de la Spiru Haret la Dimitrie Gusti” în Mihaela Grancea (coord.), *Chestiunea Identitară și momentele ei 1848-1947*, Ed. Argonaut, Cluj Napoca, 2021.

Radu, Sorin „Romanian Village Halls in the Early 1950s: Between Cultural and Political Propaganda”, în *La Revue Historique*, vol. XII, Atena, 2015.

Radu, Sorin, „Lumea rurală și comunismul în Europa de Est: problematici, interpretări și perspective de cercetare. Partea a II-a”, în *Transilvania*, nr. 12, Sibiu, 2016.

Roske, Octavian, „Colectivizarea agriculturii în România, 1949-1962” în *Analele Totalitarismului*, vol. 1, nr. 1, Bucureşti, 1993.

Sandu, Dumitru „Ridicarea satului prin el însuși” în Sanda Galopenția (ed.), *Școala Sociologică de la București, Secolul 21*, nr.1-6, București, 2012.

Săgetă, Radu, „Evoluția organizării administrative a României între anii 1950-1968”, în anuarul *Studii și Cercetări de Geografie*, L, Ed. Academiei Române, București, 2003.

Strat, Cătălin, „Tehnici de propagandă comunistă în România. 1945-1960”, în *Arhivele totalitarismului*, nr. 1-2, București, 1999.

Stefan, Adelina, „Consiliul Culturii și Educației Socialiste”, în Dan Cătănuș (coord.), *Instituții de partid, de stat obștești și cooperatiste*, Editura Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2012.

Vasile, Cristian, „Cinematografia în anii stalinismului (1948-1953). Control ideologic și structuri instituționale”, în *Revista Istorică*, nr. 1-2, Chișinău, 2010.

Zănescu, Ionel, „Straja Țării” în *Buletinul Materialelor de Istorie și Muzeologie*, nr. 21, Muzeul Municipiului București, 2007.